

Jitka Klimešová
Tereza Vostradovská

Nakladatelství LUX - Michal Štěpánek

Věnováno Madlence.

© Jitka Klimešová, 2026

© Tereza Vostradovská, 2026

© Nakladatelství LUX - Michal Štěpánek, 2026

BO

TA

BOTANIKA

Jitka Klimešová

Tereza Vostradovská

1. PŘÍBĚH ŘASY RŮŽENY

Bylo jaro, stromy i kdejaké křoví se začínaly pomalu zelenat, trávy a bylinky vyrůstaly ze země, jen na horách ještě ležely zbytky sněhu. Nadšený běžkař, učitel tělocviku Kubita, naplánoval na sobotu výlet se svou dcerkou Alkou.

„Máme poslední příležitost si zalyžovat, než přijde jaro i na hory! Běžecké lyže už mám navoskované a připravené na cestu,“ prohlásil a Alka si povzdechla, protože už chtěla zkoumat jaro na zahradě a na zimu zapomenout.

V sobotu se tedy vydali na výlet na hřeben Jeseníků. Bylo teplo, sluníčko svítilo a sníh byl úplně mokrý a lyže po něm špatně klouzaly. U Jelení studánky si Alka všimla něčeho podivného.

„Podívej, tati, sníh je tady úplně růžový!“

„To bude asi od toho saharského písku. V televizi říkali, že k nám přiletěl až z Afriky.“

„Co kdybychom si trochu toho růžového sněhu vzali domů a podívali se na ten písek z Afriky pod mikroskopem?“ navrhla Alka, která dostala k Vánocům sadu Malý biolog s opravdovým mikroskopem.

Alka nabrala sníh do láhve od čaje a těšila se, jak ho prozkoumá. Doma byla ze sněhu v láhvi už jen voda a Alka ji dala do ledničky, že sníh prozkoumá zítra. Byla z toho výletu pěkně unavená!

V neděli kápala vodu na malé sklíčko a začala si ji prohlížet pod mikroskopem.

Dlouho neviděla nic.

První úspěch přišel, když zahlédla modré vlákénko. Co to jen může být?

„Jé, tati, našla jsem chlup ze svých modrých rukavic!“ zajásala a hledala dál.

Potom konečně něco našla.

„Tati, jak se pozná ten saharský písek?“ zatajila dech.

„Jsou to takové mrňavé kamínky,“ řekl tatínek, který právě dopíjel ranní čaj.

„Ale já jsem našla něco, co vůbec jako malé kamínky nevypadá! Je to červené a kulaté.“

„Tak to se musím podívat,“ nahlédl tatínek do mikroskopu. „To opravdu nejsou kamínky, to budou nějaké spory! Víš, co jsou spory? To jsou semínka hub, jsou malá a snadno se šíří.“

2. PŘÍBĚH SVLAČCE OTÍKA A SLUNEČNICE SVĚTLANY

Teta Majka právě vyplela okrasný záhonek na hrobě svého zesnulého manžela Miloše a vysypala plevel na hromadu odpadků za hřbitovní zeď. Tak se na hromadě hlíny, plevelu a suchých kytic ocitli i malá slunečnice Světlana a svlačec Otík.

Světlana okamžitě začala fňukat: „Já přece nejsem žádný plevel a svým květem jsem mohla nadělat hodně parády, jen kdyby mě nechali vykvést!“

Otík ji utěšoval: „Vždyť ještě není konec světa, hlavní je hned všechno nevzdat. To já už zažil ledacos a pořád jsem tady!“

„Copak ty nerosteš odjakživa na hřbitově?“ pípala Světlana.

„Kdepak,“ usmál se Otík a pustil se do vyprávění.

„Moje maminka rostla na okraji pole a nám, svým semínkům, opakovaně zdůrazňovala, ať spadneme na zem někde poblíž. Při kraji pole totiž farmář orá jen zřídka a nám svlačcům nějaké to občasné orání nevadí. Rozhodně se ale nevydávejte směrem do pole! prosila nás. Tam pravidelná orba rozseká naše kořínky na kousíčky! A nelétejte ani na mez, tam vás vysoké trávy a keře zase úplně utlačí a nedovolí vám růst, říkala. Ale já viděl, že i na poli rostou svlačce a mají tam spoustu místa, chtěl jsem dokázat, že to mezi stébly obilí nebo kukuřice zvládnou také. Počkal jsem na závan větru a odlétl na pole.“

Na poli je spousta živin a většinu roku tam toho moc neroste, takže jsem do první orby stihl vyrůst ve velkou rostlinu s mnoha a mnoha kořeny. Když přijel traktor a při orbě velkou radlicí ukrajoval a obracel půdu, byl jsem dobře připravený. V kořenech jsem nashromáždil zásoby, aby každý rozsekaný kousíček dokázal vyrůst v novou rostlinku. To víš, byl jsem ještě mladý a nezkušený, ale stejně se mi podařilo přežít pomocí tří různých kousků kořenů,“ usmál se svlačec Otík.

„Jeden kousek mého kořene orba odhodila na okraj pole jen kousek od maminky a tam si doteď žije klidným nudným životem bez dobrodružství. Druhý kousek kořene zůstal na poli, kde roste v neustálém nebezpečí, že ho příští orba pohríbí příliš hluboko a on už nebude mít sílu znovu vyrůst. A třetí kousek kořene se přilepil s hlínou na kolo traktoru pana Bečičky, který pole oral. Na tom kole odjel můj koříněk na statek, kde na dvorku i s hlínou odpadl.“

7. STULÍK STANÍK A JEHO PŘÍBĚH

Řeka Orlice se klikatí nivou. Na jednom místě udělala obzvláště pěkný zákrut. Když bylo v létě vody málo, pomalu tím zákrutem protékala. Ale když přišlo v Orlických horách jarní tání nebo v létě hodně pršelo, zkracovala si divoká voda v pomalém zákrutu cestu, až postupně vymlela řece nové koryto. Zákrutem voda protékala méně a méně, až nakonec zůstal docela oddělený od řeky a stala se z něho klidná půlměsíčitá tůň.

Tuň si pro její klidnou hladinu oblíbili vodní ptáci a na svém peří a nožkách sem přinesli různá semínka nebo kousky vodních rostlin, které mají rády klidnou vodu. Tak se sem dostal i první stulík a brzy po něm další, až jich tady rostlo několik. Jejich oddenky se plazily po bahnitěm dně tůně, do kterého vysílaly kořeny, zatímco hladinu pokrývaly lesklými plovoucími listy. Když stulíky vykvetly a jejich nádherné žluté květy trčely nad vodu jako anténky, byla tůň krásná jako jezírko v královské zahradě.

V jeden slunečný den, kdy na listech stulíku seděly žáby a číhaly na kořist, na květech bzučely včely, v rákosí zpívali rákosníci a na vodě plavala máma kachna s káčátky, rozkvetl nový žlutý květ. V tom květu se připravoval pyl na svůj svatební let a jedno z pylových zrn, jmenovalo se Staník, bylo celé nedočkavé. Opakovalo si všechny rady, které dostalo od prašníku, na kterém sedělo: čekat na včelu nebo čmeláka, nenechat se od nich sebrat do košíku, ale přichytit se jim na kožíšku, dobře se za letu držet a pustit se až na jiném žlutém stulíkovém květu v blízkosti blizny. Tam už na pylové zrno čeká jeho princezna, vajíčko, se kterým splyne, tím vznikne semínko a vyroste nový mladý stulík.

Staník nemusel dlouho čekat a na květu přistála mladá nezkušená čmeláčice Aninka. Stulík byl její úplně první navštívený květ, takže si také raději opakovala, co má dělat: hlavním úkolem je nasbírat co nejvíce pylu do košíčků na nohou a přinést ho domů jako potravu pro mladší sestřičky. Začala proto očesávat prašníky a pěchovat si pyl do košíčků. Než se Staník nadál, už byl málem sebraný v košíčku. Naštěstí pro něj a pro jeho plány byla ale Aninka trochu nešikovná, vždyť to dělala poprvé. Staník jí upadl a přichytil se čmeláčici na patě. Teď se bude muset hodně dobře držet, aby při letu nespadol!

8. PŘÍBĚH DVOU DUBŮ HYNKA A TONDY

Když jdete po hrázi Nové Řeky na Třeboňsku a žasnete nad mohutnými duby, které tady rostou, určitě vás napadne, kdo sem ty duby zasadil. Bylo to už hodně dávno, když rybníkáři dokončovali stavbu novořecké hráze.

„Kluci!“ zavolal pan Hušák na Hynka a Tonda, kteří při stavbě doteď spíš jen překáželi. „Nasbírejte žaludy a sázejte je podél hráze v řadách. Jednu řadu dole na úpatí, jednu uprostřed a jednu nahoře na koruně. Duby zapustí do hráze kořeny a budou ji zpevňovat, aby dobře držela velkou jarní vodu, která se požene Novou řekou.“

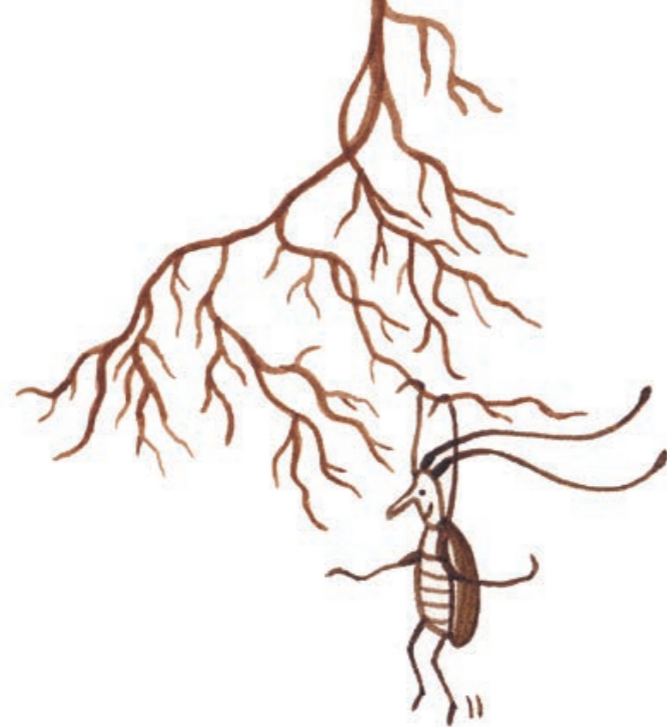
Kluci byli úkolem nadšení a nemohli se dočkat, až uvidí, jak jejich duby porostou. Druhým rokem rostly na hrázi stromečky tak malé, že ani nepřevyšovaly trávu. Třetím rokem už bylo jasné, kterým zasazeným doubkům se bude dařit lépe a kterým hůře. Čtvrtým rokem byly sice pořád ještě docela malé, ale kluci už byli dost velcí, aby je rodiče poslali do světa vyučit se řemeslu. Hynek byl šikovný, bude se učit šít boty ve Vídni, Tonda je silný a může pracovat se železem, vyučí se kovářem v Praze.

„Na rozloučenou pojmenujeme ty dva největší doubky Hynek a Tonda, na památku našeho kamarádství,“ navrhl Hynek.

„A potkáme se u nich, až se sem jednou vrátíme,“ dodal Tonda.

Co řekli, to taky splnili. Potkali se u dubů, když se vrátili za světa, a přišli je ukázat svým dětem a ty děti pak zase svým dětem. Lidé se rodili a stárli a duby Hynek a Tonda byly pořád ještě mladé stromy štíhlé v pase.

OBSAH

1. PŘÍBĚH ŘASY RŮŽENY ... 4
2. PŘÍBĚH SVLAČCE OTÍKA A SLUNEČNICE SVĚTLANY ... 8
3. PŘÍBĚH ALDY ALDROVANDIE ... 13
4. PŘÍBĚH TRNOVÉHO ROBINA ... 17
5. PŘÍBĚH ORCHIDEJE ŽEŽULKY ... 20
6. PŘÍBĚH BRAMBORY BARBORY A MRKVE KAROTKY ... 24
7. STULÍK STANÍK A JEHO PŘÍBĚH ... 28
8. PŘÍBĚH DVOU DUBŮ HYNKA A TONDY ... 32
9. PŘÍBĚH RODINY ZVONOVCOVÝCH ... 37
10. PŘÍBĚH ORCHIDEJE OLINY ... 40
11. PŘÍBĚH DVOU SEMÍNEK ... 45
12. PŘÍBĚH SNĚŽENKY BLANKY ... 49
13. PŘÍBĚH RÁKOSU JMÉNEM ŠŠŠŠTĚPÁN ... 52
14. PŘÍBĚH VELIKÁNA MAXE ... 58
15. PŘÍBĚH SMRKU JMÉNEM MIREK ... 63

O AUTORKÁCH

Jitka Klimešová (*1963) vystudovala botaniku na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a od roku 1993 působí v Botanickém ústavu Akademie věd v Třeboni, kde vede oddělení experimentální a funkční morfologie. Současně je profesorkou botaniky, přednáší o funkčních vlastnostech rostlin, vede studentské práce a učí vědecké psaní.

Celý profesní život se věnuje podzemním částem rostlin - kořenům, oddenkům, cibulím a hlízám. Se svým týmem vytvořila jedinou existující databázi klonálních vlastností pro středoevropskou flóru a je autorkou vědeckých knih *Temperate Herbs* a *Těla rostlin*. Aby mohla popsat to, co se skrývá pod zemí, nakreslila za tři desetiletí více než tisíc vědeckých ilustrací podzemních částí rostlin - každou podle skutečného vykopaného exempláře.

Jitka má čtyři děti, a když byly malé, četla jim pohádky a byla nešťastná z toho, že neexistují žádné příběhy pro děti, v nichž by rostliny byly hlavními hrdiny. Pohádky, které držíte v ruce, vyrostly z desítek let strávených vykopáváním, kreslením a zkoumáním rostlin a z expedic na Svalbard, do stepí Mongolska i prérií Severní Ameriky. Protože když někdo celý život zkoumá to, co je pod zemí, umí vyprávět i o tom, co je na povrchu.

Tereza Korecká Vostradovská (*1988) vystudovala Ateliér filmové a televizní grafiky na Vysoké škole uměleckoprůmyslové. Žije a tvoří v Praze, ve starém domě se zahradou nedaleko obory Hvězda, kde má také svůj ateliér.

Kreslí, animuje a vytváří drobné světy pro děti i dospělé, nejraději tužkou a akvarelem. Je autorkou několika knih pro děti, mimo jiné titulů *Hravouka* a *Hravocesta*, v nichž vystupuje zvědavá myška žijící v podzemní noře.

Její knihy získaly řadu ocenění. Vedle ilustrace se věnuje rodině a péči o zahradu u staré maringotky. Na výletech ráda sbírá přírodniny všech velikostí a tvarů a má ráda dobrou kávu.